

1. IDENTIFICACIÓ:

Nom de l'assignatura: Construcció de símbols i signes culturals en la infància
Codi: 50023
Professorat: Aurora Leal García.
Titulació: Logopèdia
Tipologia d'assignatura: Optativa
Crèdits (ECTS): 6
Període en que s'imparteix: Semestral
Departament: Psicologia Bàsica, Evolutiva i de l'Educació.
Idioma en que s'imparteix: Català
Grup: 10
Curs acadèmic:

2. OBJECTIUS FORMATIUS DE L'ASSIGNATURA:

En finalitzar l'assignatura l'estudiant serà capaç de:

- A- Conèixer l'evolució i la construcció d'alguns sistemes de símbols i signes principals de la nostra cultura per part de l'individu.
- B- Conèixer alguns dels principals mecanismes psicològics d'elaboració i d'interpretació d'aquests sistemes simbòlics per part de la població infantil i adulta.
- C- Conèixer el paper de les representacions mentals expressades a través de diferents sistemes de simbolització: temes d'ordre cognitiu, socio-afectiu i de gènere.
- D- Utilització dels estudis anteriorment esmentats com a instrument d'anàlisi psicològica de les conductes de simbolització.
- E- Conèixer l'evolució normal i també possibles anomalies o retards de tipus representacional.
- F- Conèixer algunes de les conseqüències que aquestes anomalies o retards poden tenir en el desenvolupament del joc, de la comprensió d'imatges i contes, del llenguatge oral, escrit, aritmètic, etc.
- G- Organitzar diferents enfocaments psicopedagògics i didàctics d'utilitat en tasques de reeducació específica i en especial en la pràctica professional logopèdica.

3. COMPETÈNCIES DE L'ASSIGNATURA:

- **Específiques i transversals**

Relació de les competències específiques: coneixements, habilitats (saber i saber fer) que s'esperen dels estudiants	Relació de les competències transversals: treball en equip, comunicació, resolució de problemes, etc.
<p>- coneix la construcció i evolució dels principals sistemes de simbolització de la nostra cultura.</p> <p>- coneix els principals mecanismes psicològics de producció i comprensió d'aquests sistemes.</p> <p>- utilitza aquests coneixements per dissenyar formes d'intervenció psicopedagògica i logopèdica.</p> <p>-utilitza tècniques d'observació i experimentals per tal de recollir dades per dur a terme estudis</p>	<p>- obté informació a través de la localització, lectura i discussió de treballs científics relacionats amb la matèria.</p> <p>- sap treballar en equip</p> <p>- és capaç de ser autònom i reflexiu sobre la seva pròpia activitat</p> <p>- és capaç de comunicar els resultats dels seus treballs de reflexió i d'intervenció.</p>

4. BLOCS TEMÀTICS DE L'ASSIGNATURA:

A: Representació, simbolització, arbitrarietat i convencionalitat en diferents sistemes simbòlics de la nostra cultura. La Semiòtica i La Psicologia.

L'individu: Representació mental i diferents formes de simbolització.

B: Representació i llenguatge natural:

1. L'origen simbòlic de les primeres formes de comunicació i de les primeres paraules i enunciat.
2. La construcció dels significats. Errors i significacions. Representacions implícites.
3. Les metàfores del llenguatge. Representacions implícites.

C: Representació i simbolització amb objectes i accions.

1. El joc simbòlic.
2. El significat dels objectes.

D: Representació i imatge.

1. Interpretació de fotografies, il·lustracions gràfiques, còmics.
2. Producció d'imatges.
3. Interpretació de pel·lícules, televisió. La influència sobre la població espectadora.

E: Representació i expressió gràfica figurativa:

1. Origen històric i cultural de l'expressió gràfica.
2. El dibuix infantil: L'espai, les persones i els objectes. El temps. El moviment.
3. Les representacions socio-afectives i de gènere.
4. El dibuix i el text en la comprensió i en l'expressió de conceptes.

F: Representació i expressió escrita:

1. Origen històric i cultural de l'escriptura. El seu paper transformador en la cultura.
2. L'escriptura infantil: aspectes icònics i arbitraris.
3. La simbolització gràfica de la parla i de les idees: La paraula, la frase, el text.
4. Mecanismes funcionals que intervenen en la construcció del sistema escrit.

G: Representacions gràfiques de conceptes aritmètics:

1. Les primitives notacions aritmètiques.
2. Les escriptures aritmètiques infantils: numeració i operacions.

H: L'activitat simbòlica i representacional de l'individu. Aspectes funcionals. Diferents aproximacions teòriques sobre les representacions, els models mentals i organitzadors.

5. METODOLOGIES DOCENTS D'ENSENYAMENT – APRENTATGE

Tipus de metodologia emprada:

- a) Estratègies d'Ensenyament-Aprenentatge desenvolupades pel professor
 - sessions pràctiques, a través de presentació de material visual i audiovisual.
 - desenvolupament d'un projecte de treball de camp,
 - classes magistrals.
- b) Activitats que realitzaran els alumnes
 - Participar en grups de treball,
 - assistència a classe,
 - recerca d'informació,
 - elaboració d'un treball de camp : observació i anàlisi de les interpretacions i/o produccions de diferents sistemes de simbolització per part de persones de diferents edats.
Realització, en petits grups, d'un estudi de camp, sobre un dels temes del programa.
- c) Orientació, per part de la professora a cada un dels grups sobre el disseny i la realització del treball de camp. Orientació en hores de docència tutoritzada i també a distància, a través de correu electrònic.

6. TEMPORALITZACIÓ DEDICACIÓ DOCENT

- Realitzar una taula mostrant: n^o setmana, tema que es treballarà en aquella setmana, la metodologia que s'utilitzarà i les hores que es destinaran.

SETMANA	TEMA	MÈTODE	HORES
1	<i>Introducció: els sistemes de simbolització culturals</i>	<i>Classe Magistral</i>	<i>8 hores</i>
2	<i>Representació i sistemes de simbolització</i>	<i>Anàlisi i construcció per part de l'alumnat</i>	<i>14 hores</i>
3	<i>Representació i llenguatge natural</i>	<i>Classe magistral i anàlisi de presentació de significats infantils i d'altres llengües</i>	<i>8 hores</i>
4	<i>Representació i simbolització amb objectes i accions: el joc simbòlic</i>	<i>Classe magistral. Anàlisi pràctic de presentació audiovisual</i>	<i>4 hores</i>
5	<i>Imatge i representació mental</i>	<i>Anàlisi pràctic de presentació visual. Abstracció de conceptes teòrics</i>	<i>12 hores</i>
6	<i>Expressió gràfica i representació mental. Mecanismes funcionals</i>	<i>Anàlisi pràctic de presentació visual. Abstracció de conceptes teòrics</i>	<i>14 hores</i>
7	<i>Del dibuix a la expressió escrita. Mecanismes funcionals</i>	<i>Anàlisi pràctic de presentació visual. Abstracció de conceptes teòrics</i>	<i>6 hores</i>
8	<i>Del dibuix a la</i>	<i>Anàlisi pràctic de</i>	<i>4 hores</i>

	<i>expressió aritmètica. Mecanismes funcionals</i>	<i>presentació visual. Abstracció de conceptes teòrics</i>	
9	<i>Activitat simbòlica i representacional</i>	<i>Classe magistral i construcció de conceptes teòrics per part de l'alumnat</i>	8 hores
10	<i>Mecanismes funcionals: models mentals organitzadors</i>	<i>Classe magistral i construcció de conceptes teòrics per part de l'alumnat</i>	4 hores

8. SISTEMA D'AVUACIÓ DE L'ASSIGNATURA

- Un examen escrit (de tipus comprensiu, no memorístic) sobre els conceptes teòrics i els estudis pràctics portats a terme a través de l'anàlisi de produccions simbòliques d'individus.
- El treball de camp elaborat a partir de les classes pràctiques i de la docència tutoritzada.

El valor de cadascuna de les proves és del 50%. Per aprovar tota l'assignatura cal aprovar les dues parts a i b. Si només s'aprova una de les parts, la nota es conserva per a la següent convocatòria.

S'avaluarà molt positivament la capacitat d'anàlisi de les conductes de simbolització en relació amb la teoria amb la qual s'interpreten.

9. BIBLIOGRAFIA

BIBLIOGRAFIA

Textos que tracten sobre les representacions mentals. Permeten conèixer els mecanismes representacionals mitjançant els quals els subjectes comprenen un fenomen o un tipus de representació simbòlica.

- Belinchon M. Riviere A, Igua J.M. (1992) *Psicologia del Lenguaje. Investigación y teoria*. Ed. Trotta.
- Johnson Laird, P.M. (1988) *La representación mental del significado*. A: "Revista Internacional de Ciencias Sociales. Unesco. 115; 49-65.
- Moreno M, Sastre G., Bovet, M. y Leal A. (1998) "Conocimiento y Cambio". Ed. Paidós. Barcelona.
- Moreno Marimón M. *De las estructuras a los modelos organizadores*. A: "Cuadernos de Pedagogía" Nº 244 / Febrero
- Perner (1994) "Comprender la mente representacional". Barcelona. Paidós.

Textos que tracten sobre els sistemes de simbolització: els símbols i els signes.

- Eco U. 1988 "Signo" Labor ..

- Leal A. (1987) "Construcción de sistemas simbólicos. La lengua escrita como creación" Ed. Gedisa. Barcelona.
- Leal A. i Sastre G. (1992): Una aproximació piagetiana al sorgiment del símbol. "Revista catalana de Psicoanàlisi", Vol IX. Núm, 1-2..

D'altres:

- Eco U. (1977) Tratado de Semiótica General. Ed. Lumen..
- Ullmann S. (1980) Semántica. Introducción a la ciencia del significado. Ed. Aguilar.

Tractat sobre joc simbòlic i exposició de treballs experimentals que permeten entendre els aspectes representacionals que són a la base del joc simbòlic:

- Elkonin D. B. (1980): "Psicología del Juego". Aprendizaje, Visor. Madrid
- Piaget J. La formación del símbolo en el niño.

Textos que permeten conèixer i interpretar els mecanismes representacionals d'elaboració del dibuix infantil, i valorar la seva evolució.

- Bombi A.S. y Pinto G. (1993) "Los colores de la amistad". Madrid. Visor.
- Eisner E. W. El arte y la creación de la mente. El papel de las artes visuales en la transformación de la conciencia. Paidos. 2004.
- Fortuny J. El dibujo como expresión del pensamiento. A: M. Moreno.(Coord.) "Ciencia Aprendizaje y Comunicación". Ed. Laia. Barcelona 1988.
- Gardner H. Educación artística y desarrollo humano. Paidos. 1994.
- Leal A. (1998) Lenguajes para sentir y pensar. A. "Cuadernos de Pedagogía". N° 271 / Julio Agosto.
- Leal A. Simbolización gráfica, medio de expresión e instrumento de pensamiento. A: "Infancia y Aprendizaje" 2006. 29 (2) pp. 203-218.
- Widlöcher D. : "Los dibujos de los niños". Barcelona. Herder 1978.

D'altres:

- Rev: Bulletin de Psychologie: La communication par images. 386 XLI 1987-1988. 13-16
- Rev. Communications: Apprendre des médias. N° 33. 1981.

Textos que aborden els codis de la imatge, útils per entendre les interpretacions que la població infantil porta a terme sobre diversos tipus d'imatge:

- Aumont J. y Marie M. Análisis del film. Paidos. 1993.
- Berger J. y Mohr. Otra manera de contar. Ed. Mestizo. 1998.
- Borrego C. (1997) Narraciones televisivas y modelos ideológicos de socialización. A: Cultura y Educación 5, 45-68.
- Dubios Ph. El acto fotográfico. De la representación a la recepción. 1994Paidos.
- García Galera. Mª C. Televisión, violencia e infancia. Gedisa. 2002.
- Greenfield M. P. "El niño y los medios de comunicación" Ed. Morata. Madrid. 1985
- Gubern R. "El lenguaje de los comics" Rd. Península. 1982.
- Leal A. (2002) Narraciones audiovisuales y representaciones infantiles: los roles masculino y femenino. A "Cultura y Educación" 14 (3) , 313-326.
- Leal A. (2003) Mirar y pensar desde la cultura de género. A: "Anuari de Psicologia" vol 34. 279-290.
- Torres E. y Conde E. (1994) Medios audiovisuales y desarrollo social. A: Mª José Rodrigo (ed.) "Contexto y Desarrollo Social". Ed. Síntesis. Madrid.

- Zunzunegui S. (1989) “Pensar la imagen”. Cátedra. UPV Madrid.

Textos que tracten sobre els mecanismes de producció de sistemes gràfics de simbolització bàsics pels aprenentatges escolars.

- Garton A. Y Pratt C. (1991) “Aprendizaje y proceso de alfabetización” Paidós.
- Leal A. "Construcción de sistemas simbólicos. La lengua escrita como creación" Ed. Gedisa. Barcelona 1987.
- Olson D. El mundo sobre el papel. El impacto de la escritura en la estructura del conocimiento. Gedisa. 1998.
- Sastre G.: Las escrituras aritméticas. A: "Enciclopedia Práctica de Pedagogía". Ed. Planeta. Vol II. Barcelona 1988.
- Sellarés R. Bassedas M.: La construcción de sistemas numéricos en la historia y en los niños. A: “La Pedagogía Operatoria” (M.Moreno, coord.) Barcelona. Laia 1989.

-

Textos que tracten el llenguatge des d’una perspectiva de la construcció dels significats per part del subjecte. Tanmateix són d’utilitat per treballar els aspectes representacionals implicats en el llenguatge.

- Lakoff G. and Johnson M. “Metáforas de la vida cotidiana”. Madrid Cátedra. 1986
- Leal, A.(1974) Lenguaje, Acción y Conocimiento en diferentes medios socio culturales. A: “Anuari de Psicologia” 2; 49-85.
- Oleron “El niño y la adquisición del lenguaje”. Morata 1985.
- Moreno M, Sastre G., Bovet, M. y Leal A.: “Conocimiento y Cambio”. Ed. Paidós. Barcelona 1998.
- Worf B.L. Lenguaje, pensamiento y realidad. Barral Editores. 1971.

S’aporten un conjunt de documents, articles o capítols de llibres que es consideren menys fàcils d’obtenir, mitjançant fotocòpies o mitjançant enviaments via web logopèdia.

Titulació:						
Assignatura:		Codi:		Curs:		Tipus:
Objectius:						
Crèdits ECTS:						
Continguts per blocs temàtics	Indicadors de competències que es desenvolupen	Tipus d'activitats docents (1) 1,2,3,4,5,6,7	Hores		Activitat d'avaluació (2) 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10	Ponderació respecte el valor final %
			Prof.	Alumne.		
Introducció: els sistemes de simbolització culturals	Anàlisi i síntesi Autonomia i reflexió					
Representació i sistemes de simbolització	Anàlisi i síntesi Autonomia i reflexió					
Representació i llenguatge natural	Anàlisi i síntesi. Construcció de conceptes					
Representació i simbolització amb objectes i accions: el joc simbòlic	Anàlisi i síntesi. Construcció de conceptes. Comunicació. Bases per una intervenció.					

Imatge i representació mental	Anàlisi i síntesi. Construcció de conceptes. Comunicació. Bases per una intervenció.					
Expressió gràfica: dibuix i representació mental. Mecanismes funcionals	Anàlisi i síntesi. Construcció de conceptes. Comunicació. Bases per una intervenció.					
Expressió escrita. Mecanismes funcionals	Anàlisi i síntesi. Construcció de conceptes. Comunicació. Bases per una intervenció.					
Expressió aritmètica. Mecanismes funcionals	Anàlisi i síntesi. Construcció de conceptes. Comunicació. Bases per una intervenció.					
Activitat simbòlica i representacional	Anàlisi i síntesi Autonomia i reflexió					
Mecanismes funcionals: models mentals organitzadors	Anàlisi i síntesi Autonomia i reflexió					

- (1) **Activitats d'aprenentatge possibles:** 1 Directes, 2 Tutelades, 3 Treball de camp, 4 Laboratori, 5 Seminari-Fòrum, 6 Treball autònom, 7 Preparació avaluació.
- (2) **Activitats d'avaluació:** 1. Prova/entrevista diagnòstica inicial, 2. Informe de progrés, 3. Proves, exercicis, problemes, de procés, 4. Autoavaluació de l'alumne (individual, en grup) de procés, segons pauta, 5. Observacions de procés segons pauta, 6. Valoració final d'informes, treballs, projectes, etc., (individual, o en grup), 7. Proves finals (escrites, orals, ...) , 8. Proves finals d'opció múltiple, 9. Portfòlio alumne, Memòria, 10. Autoavaluació de l'alumne final.

